

MADAI SÁNDOR

KISS GÉZA, A „DAMNATIO MEMORIAE”-VEL
SÚJTOTT REKTOR

GÉZA KISS, THE RECTOR STRICKEN WITH "DAMNATIO MEMORIAE". Géza Kiss, a jurist, was elevated to the position of rector at the University of Debrecen when he was 36, which is an exceedingly tender age for such an honour. This internationally recognized expert of Roman law made an extraordinarily fast career when he was transferred from the academy of law at Nagyvárád to the Department of Roman Law, University of Debrecen, at the beginning of the academic year in 1914. In the academic year of 1915/1916 he was Dean of the Faculty of Law, and in 1918 he was elected Rector of the University. It was due to the events involving his activities as rector that the career of the young professor and scholar was ruined and, as a result, he was divested of his office and even his memory was struck off the annals of the university. Not until the beginning of the 2000s was his portrait reestablished in the university rectors' gallery.

Kiss Géza 1882. április 26-án született Nagyszébenben.¹ Gimnáziumi és egyetemi tanulmányait Kolozsváron végezte. Kist 1903. június 13-án avatták az államtudományok doktorává, majd 1903. december 14-én *sub auspiciis Regis* a jogtudományok doktorává. Az 1903/04. tanévben külföldön – Bonnban – tanulmányúton vett részt, ahonnan hazatérve, mint bírósági aljegyzőt, az igazságügyi miniszter behívta a minisztériumba, ahol részt vett a törvényelőkészítő osztály munkájában, tagja volt a polgári törvénykönyvet előkészítő bizottságnak.

1905-ben vagy 1906-ban nevezték ki a nagyváradi jogakadémia rendkívüli tanárává.² Az 1905/06. tanévben nyilvános rendkívüli tanárként *Magyar közjogot* oktatott, illetve *Közjogi gyakorlatok* és *A parlament költségvetési joga* címmel speciális kollégiumokat tartott.³ Ebben a tanévben a jogi kar jegyzőjeként vett részt a jogakadémia életében, valamint tagja volt a II. alapvizsgálati és az államtudományi államvizsgálati bizottságnak.

1907. július 12-én a vallás- és közoktatásügyi miniszter a 76940. számú rendelettel nyilvános rendes tanárrá nevezte ki azzal a kötelezettséggel, hogy tanszékének egyik

¹ Életrajzára vonatkozóan l. különösen: *Debreceni Képes Kalendárium*, Debrecen, 1919, 19–21; GULYÁS Pál, *Magyar írók élete és munkái*, XVI, Budapest, 1995, 571; *Révai nagy lexikona*, XI, Budapest, 1914, 699.

² A források e kérdésben bizonytalanok, ám annyi bizonyos, hogy a nagyváradi jogakadémia 1905/06. tanév II. félévére vonatkozó tanrendjében már szerepel.

³ Munkásságát a jogakadémiai, valamint az egyetemi kiadványokból ismerjük: A Nagyváradi Királyi Katolikus Jogakadémia almanachja és tanrendje az 1905/06. tanévtől az 1913/14. tanévig, illetve A Debreceni M. Kir. Tudományegyetem évkönyve az 1914/15. tanévtől az 1918/19. tanévig.

tantárgyából (mert római jogból habilitált) az egyetemi magántanári képesítést szerezze meg. Az 1907/08. tanévben főtárgyként *Politikát*, (jogi) *Enciklopédiát* és *Magyar közjogot* adott elő. Ugyanezen tanévben több speciális kollégiumot tartott *Törvény és bíró*, *Politikai repetitórium*, *Új irányok a jogtudományban s A jogforrások elmélete* címmel, ez utóbbi csupán a II. félévben oktatta. Az 1908/09. esztendőben a már korábban is előadott tárgyakat jegyezte, speciális kollégiumai között pedig a *Politikai repetitórium*, *A jogalkalmazás módszere*, *Közjogi repetitórium*, illetve *A választójogról* címűeket találjuk meg. A következő tanévben a főtárgyai közül csak a *Politikát* tartotta meg, s mellette a *Bevezetés a jog- és államtudományokba* című stúdiumot adta elő. Speciális kollégiumi repertoárjában is változás állott be: a *Politikai repetitórium* mellett *Jog és méltányosság*, valamint *Jogmagyarázattan* című tárgyakat fedezhetünk fel.

Az 1911/12. tanév olyan jelentős változást hozott Kiss Géza életében, amely későbbi karrierje szempontjából meghatározó volt. 1912. január 1-jén Bozóky Alajos, a jogakadémia igazgatója, a római jog professzora nyugdíjba vonult, s tanszékét Kiss Géza örökölte, míg Kiss közjogi tanszékét Szandtner Pál vette át. Új tisztségének köszönhetően figyelme természetesen a római jog felé fordult, s speciális kollégiumai is ehhez kapcsolódtak: *A római jog forrásai*, *Római jogi szeminárium*, *Az egyiptomi papyrusokról*. Ez a tanév nem csupán a tanszékváltás miatt nevezetes Kiss életében, ugyanis 1912. augusztus 24-én végre eljött a várva várt pillanat: a vallás- és közoktatásügyi miniszter a 89302. számú rendelettel dr. Kiss Gézát kinevezte a római jog nyilvános rendes tanárává.

A kinevezés meghozta az akadémiai ranglétrán való előrelépés lehetőségét is, az 1912/13. tanévben prodékán, illetve az I. alapvizsgálati bizottságnak elnökhelyettese, az államtudományi államvizsgálati bizottságnak elnöke, míg a II. alapvizsgálati bizottságnak és a jogtudományi államvizsgálati bizottságnak tagja. A miniszter 1912. október 1-jén, a 130639. számú rendelettel megerősítette prodékáni tisztségében.

Kiss a következő tanévben elérte nagyváradi pályafutásának zenitjét: a jogakadémia dékánjává választották.⁴ Ebben az évben a *Római jog* főtárgy mellett *Római jogi practicum*, *Pandekta exegetikum* és *Római jogi szeminárium* címmel tartott fakultációkat.

Oktatói pályafutásának következő állomása a debreceni egyetem volt, ahol 1914-ben a Római Jogi Tanszékre kapott kinevezést, illetve az I. félévben a bosnyák jog előadásával bízták meg. A tanév második felében a magyar közjogot oktató Jászi Viktor halála után (február 25.) ezt a feladatot is Kiss Géza látta el. Az 1915/16. tanévben a jogi kar dékánjává választották, majd egy esztendőre rá a kar prodékánja volt. Itt kell azonban megjegyeznünk, hogy a Debrecenben eltöltött esztendők alatt – a korábbiak számához viszonyítva – meglehetősen kevés publikációja jelent meg, ami azzal magyarázható, hogy az itt töltött évek az 1919. év kivételével egybeestek az I. világháború történéseivel. Egyetemi pályafutásának megkoronázásaként az 1918/19. tanévben a debre-

⁴ A megválasztásról szóló bejelentést – megerősítés végett – 1913. június 26-án küldték meg a miniszternek.

ceni egyetem rektori tisztségét töltötte be (ekkor még csupán 36 éves volt). A debreceni egyetemen ekkoriban a rektorválasztás elektorok útján történt, tehát minden kar kijelölte a maga küldötteit, akik képviselték a karokat a rektorválasztó gyűlésen. 1918-ban a következő elektorok vettek részt a rektor megválasztásában: a Jog- és Államtudományi Kar részéről Bernolák Nándor, Tóth Lajos, Teghze Gyula, Illyefalvi Vitéz Géza, a Református Hittudományi Kar részéről Sass Béla, Ferenczy Gyula, Lencz Géza, Kiss Ferenc, a Bölcsész-, Nyelv- és Történettudományi Kar részéről Pap Károly, Pápay József, Láng Nándor, R. Kiss István.⁵ Az elnök, aki az előző évi rektor volt, miután az egyetem szervezeti szabályzata alapján bejelentette, hogy az 1918/19. tanévre a rektor a Jog- és Államtudományi Kar oktatói közül választandó meg, elrendelte a szavazást, mely szerint az elektorok elsőként Mártonffy Marcellt választották meg, ám ő a rektori tisztséget nem fogadta el, így újabb szavazás következett, amely során a 12 szavazat közül tízet Kiss Géza, egyet Mártonffy Marcel, egyet pedig Szentpéteri Kun Béla kapott. Így az 1918/19. tanévre – tekintettel arra, hogy ő elfogadta a tisztséget – Kiss Géza lett az egyetem rektora.

Ekkorra már egyértelműen kialakult tudományos érdeklődése: a római jog mellett kötelezte el magát. Kiss Géza tudományos munkásságát alapvetően két irány jellemezte: a római jog, illetve az egyéb jogterületek iránti érdeklődés. Ez a többirányúság azzal magyarázható, hogy oktatói pályájának kezdetén – Nagyváradon, illetve rövid ideig Debrecenben – közjogot is oktatott, az Igazságügyi Minisztériumban eltöltött évek alatt pedig – a polgári törvénykönyvet kodifikáló bizottság tagjaként – a magánjoggal került közelebbi kapcsolatba. Kiss Géza munkásságában tehát egymás mellett jelent meg a római jogász, illetve az élő, a hatályos joggal foglalkozó szakember, ez a kettősség pedig nagyon sajátos és érdekes szemléletmódot adott a professzornak.

Kiss Géza munkásságában az 1919-ben, Debrecenből történő távozásig markánsan érzékelhető a római jog – ha nem is kizárólagos, de egyértelműen determináns – hatása. Ez feltehetően azzal, illetve azzal is magyarázható, hogy mind Nagyváradon, mind pedig Debrecenben fő tudományterülete a római jog volt. Érthetőnek és kézenfekvőnek tűnik tehát, hogy ekkoriban publikációinak nagy része római jogi tárgyú volt, ám már korábban is tetten érhetőek olyan hatások életművében, amelyek később valamelyest magyarázhatják a köz-, illetve magánjog felé fordulását.

Kiss tudományos pályáját két fontos jellemző határozta meg. Az egyik ezek közül a német jogtudomány erőteljesen érzékelhető hatása, a másik pedig – bizonyos esetekben – a kritikai hangvétel.

Kiss Géza munkásságában a német jogtudomány hatása alapvetően három okra vezethető vissza: egyrészt Kiss Mór hatása, másrészt az egyetemi tanulmányok során Farkas Lajos befolyása, harmadrészt pedig a Bonnban eltöltött egy esztendő lehet a magyarázat.

⁵ A rektorválasztási eljárásra l. 1293/1917-19. etsz. Jegyzőkönyv a debreceni m. kir. Tudományegyetem 1918. június 17-én tartott rektorválasztó gyűléséről.

Kiss Mór⁶ – aki az édesapja volt Kiss Gézának⁷ – a magyar jogtudomány századforduló körüli korszakában egyértelműen a Jhering tanait elismerő és követő csoportba sorolható.⁸ Ez egyébiránt nem meglepő, hisz Kiss Mór németországi tanulmányútja során nem csupán Windscheidet, hanem Jheringet is személyesen megismerte, részt vett előadásain, így „tisza forrásból” ismerhette meg a később az európai jogtudományt alapvetően meghatározó tanokat.⁹ A pregnáns Jhering-hatás Kiss Mór birtoktani fejtegetéseiben érzékelhető leginkább.¹⁰ Kiss Géza tehát Kiss Mór nyomán egyértelműen a Jhering-hatást érzékelhette, ide értendő – a fentiek mellett – természetesen az ún. *Interessenjurisprudenz*¹¹ egyéb vonatkozása is.

Kiss Mór mellett Farkas Lajos volt az, aki meghatározó befolyást gyakorolhatott Kiss Géza tudományos szemléletére.¹² Farkas viszont Kiss Mórral ellentétben egyértelműen a Savigny által képviselt irányvonal követőjének tekintendő, így Kiss Géza fiatal korában a korabeli német jogtudomány két, eltérő szemléletű, ám a maga nemében determináns tanával szembesülhetett. Ez azonban – vélhetően – előnyére vált, hisz a két irányzat általa helyesnek tartott elképzeléseit beemelhette tudományos munkáiba.

Bizonyosan hatott Kiss Géza szemléletére az 1903–04-ben Bonnban eltöltött egy esztendő. Ennek ékes bizonyítékai a kint tartózkodása alatt, illetve az azt követően Németországban, illetve németül megjelent művei. Munkáiban – Bonnból való hazatértét követően egyre gyakrabban – utal német nyelvű könyvekre, tanulmányokra, s mindezt

⁶ Kiss Mórt (1857–1945) egyetemi tanulmányait követően 1876-ban az államtudományok, majd a jogtudományok doktorává avatták. 1878-ban a kolozsvári egyetemen a római jog magántanárává habilitáltak. Külföldi tanulmányútjait követően 1880 és 1884 között a nagyszombati jogakadémián működött, majd a kolozsvári egyetemen folytatta oktatói pályafutását. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái*, VI, Budapest, 1899, 377–378 és *Új Magyar Életrajzi Lexikon*, III, Budapest, 2002, 961.

⁷ A rokonságot a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon egyértelmű tényként közli. *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon*, 47.

⁸ FÖLDI András, HAMZA Gábor, *A római jog története és intézményei*, Budapest, 1996, 142. A teljesség kedvéért ugyanakkor megjegyzendő, hogy Kiss Mór elismerte Savigny tudományformáló szerepét is, amikor a „*legnagyobb jogász-geniek egyiké*”-nek nevezi. Kiss Mór, *A római jog és a jogi szakképzés* = Emlékkönyv Farkas Lajos tanárságának negyvenötödik éve alkalmából, Kolozsvár, 1914, 139–167, 146.

⁹ Vö. *Új Magyar Életrajzi Lexikon*, III, Budapest, 2002, 961.

¹⁰ PÓLAY Elemér, *Jhering birtoktana és a magyar jogi romanisztika*, Acta Jur. et Pol., XVI(1969/3), 3–53, 8.

¹¹ A Jhering által megteremtett érdekkutató jogtudomány (*Interessenjurisprudenz*) elsősorban a jog célját és a szabályozás által védett érdeket vizsgálta. FÖLDI, HAMZA, *i. m.*, 133.

¹² Farkas Lajos 1841-ben született Bonchidán. Apját az oláhok 1849-ben megölték, így korán dolgozni kényszerült. A piaristáknál érettségizett, Kolozsváron. Jogi tanulmányait a pesti egyetemen kezdte, ám egészségügyi okokból tanulmányait a nagyszombati jogakadémián folytatta. 1869-től 1871-ig a nagyszombati jogakadémián tanított római jogot, majd a kolozsvári egyetemen tanított – rendes tanárként – római jogot. Két tanévben a jogi kar dékánja volt. 1893-ban a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választották. 1897-ben miniszteri tanácsosi címet, nyugdíjazásakor Lipót rendet kapott. 1921-ben Kolozsváron halt meg. SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái*, III, Budapest, 1893, 181–182; *Magyar írók élete és munkái* (új sorozat), GULYÁS Pál adatgyűjtéséből sajtó alá rendezte VICZIÁN János, VIII, Budapest, 1992, 331; *Révai nagy lexikona*, VII, Budapest, 1913, 190; *Új Magyar Életrajzi Lexikon*, II, Budapest, 2001, 525; KOLOSVÁRY Bálint, *Farkas Lajos l. tag emlékezete*, Budapest, 1928.

olyan precíz alapossággal teszi, amiből arra következtethetünk, hogy jártas volt a korabeli német jogi publicisztikában.¹³ Kiss Géza az 1903/04. tanévben Bonnban hallgathatta Hermann Hüffert,¹⁴ Philipp Zorn,¹⁵ Hugo Loersch,¹⁶ Konrad Cosackot¹⁷ és – talán legismertebb e nevek közül – Ernst Zittelmann¹⁸. Különösen hangsúlyoznunk kell e felsorolásban Zittelmann nevét, mivel ő amellet, hogy kiemelkedő modern magánjogász volt, a kései pandektajogászok között is elismerést vívott ki. Zittelmann egyébiránt – csakúgy mint Kiss Mór – a jheringi irányvonal markáns képviselője volt, bár Jhering mellett Windscheid erőteljes hatása is megfigyelhető munkásságában.¹⁹ Egész pályafutása során az általuk kijelölt úton haladva vizsgálta a törvények célját és értelmét.

Láthatjuk tehát, hogy Kiss Gézának fiatal korában minden olyan lehetőség adva volt, amely biztosíthatta, biztosította a töretlenül felfelé ívelő munkásság reményét. Karrierje azonban hirtelen derékba tört, szokatlan körülmények között – bár a kor szokásának megfelelően egy évig viselhetne volna a rektori tisztséget. Az egyik indok szerint Kiss 1919-ben az egyetemi tanács engedélye nélkül vett részt Ferdinánd román király nagykarolyi látogatásán, a másik ok pedig az volt, hogy a román állam hűségeskü letételét kívánta meg a kolozsvári egyetem – többségében magyar nemzetiségű – tanáraitól, akik ezt felháborodva visszautasították, s többen közülük Magyarországra költöztek. Kiss Géza azonban – szintén az egyetem rektoraként – kifejtette azon álláspontját, miszerint a kolozsvári oktatóknak nem kellene a hűségesküt megtagadniuk, s ezzel kapcsolatban

¹³ Ezt támasztja alá egy korabeli tudósítás is, miszerint bonni útja során „a német tudományos világ számos jelesével benső összeköttetést alapozott meg”. *Debreczeni Képes Kalendárium*, 1919, 20.

¹⁴ Hermann Hüffer (1830–1905) filozófiai és jogi tanulmányai után – külföldi tanulmányútjait követően – 1855-ben, Bonnban habilitált egyház- és államjogból. Előbb rendkívüli, majd 1873-tól rendes tanárként tanított a bonni egyetemen. 1868–71-ig képviselőként is tevékenykedett. *Deutsche Biographische Enzyklopädie*, V, 1997, 208.

¹⁵ Philipp Zorn (1850–1928) jogi tanulmányait Münchenben és Lipcsében végezte, 1875-ben Münchenben habilitált. Még ebben az évben rendkívüli tanárként Bernbe ment, később rendes tanárrá nevezték ki. 1900-ban a császár kifejezett kívánságára tette át székhelyét Bonnba. 1899-ben részt vett a hágai békekonferencia tárgyalásain. 1914-ben egészségi okokból vonult vissza. *Deutsche Biographische Enzyklopädie*, X, 1999, 689.

¹⁶ Hugo Loersch (1840–1907) heidelbergi és bonni jogi tanulmányait követően államtudományokat, történelmet és paleográfiát tanult. 1865-ben habilitált német jogtörténetből és rajnai jogból. A bonni egyetemen előbb rendkívüli, később rendes tanárrá nevezték ki. Jogtörténészként elsősorban a német magánjogtörténettel foglalkozott. *Deutsche Biographische Enzyklopädie*, VI, 1997, 446.

¹⁷ Konrad Carl Albert Cosack (1855–1933) jogi tanulmányait követően 1882-ben Berlinben habilitált. Hároméves bírói tevékenység után rendkívüli tanárrá nevezték ki. 1889-ben már rendes tanárként ment Münchenbe, utána Freiburgba, majd Bonnba. 1918-tól Münchenben tanított. *Deutsche Biographische Enzyklopädie*, II, 1995, 381.

¹⁸ Ernst Zittelmann (1852–1923) régi jogászcsalád gyermekeként született. Heidelbergi, lipcsei és bonni tanulmányai után 1876-ban Göttingenben habilitált. 1879-ben Rostockba, majd Halléba, 1884-ben pedig Bonnba tette át székhelyét. Több tanévben a jogi kar dékánja, az 1902/03. és az 1918/19. tanévben az egyetem rektora volt. *Handwörterbuch zur deutschen Rechtsgeschichte*, V, 1993, 1729–1732.

¹⁹ *Uo.*, 1729.

az oktatók és családjuk megélhetésére hivatkozott. Szintén a Kiss Géza ellen felhozott érvek között volt még az, hogy a debreceni jogi kar a hallgatók vizsgára kötelezésével, valamint a Kolozsváron beszámított hadi félévek elismerésének hiányában megsértette az egyetemek közötti szolidaritást a kolozsvári egyetem felé, mindezekről a debreceni egyetemi közvélemény a kolozsvári egyetem rektora – Schneller István – 1919 májusi, illetőleg az egyik ottani tanár – Kolozsváry Bálint – 1919 szeptemberi leveléből értesült.²⁰ Valószínűleg a rektori levél már elegendő volt a Kiss Gézával szembeni bizalom megindításához, s ezt tovább erősítette a szeptemberi tájékoztatás. A két levél Debrecenbe érkezése között azonban az egyetem vezetését alapvetően befolyásoló folyamatok zajlottak. Kiss Géza nyári szabadsága alatt egyszer visszatért Debrecenbe, erre azonban kizárólag a rektori hivatal átadás-átvételével kapcsolatban került sor, s nem kereste fel a jogi kart. Emiatt a dékán levélben kért egyebek mellett magyarázatot magatartására, amire azonban Kiss nem reagált. Későbbi – őszi – debreceni látogatásán ugyan fogadta a dékán, azonban kizárólag azért kereste fel őt Kiss Géza, hogy szabadságot kérjen. Amikor a dékán a levélben felmerült kérdések tisztázására kérte, Kiss jelezte, hogy a levélről nem tud, s nincs abban a helyzetben, hogy elutazása előtt ezekre válaszoljon, majd 1919 októberében írásban tagadta az ellene felhozottakat.²¹

Az egyetemi tanács az 1919. december 17-én és 19-én tartott ülésén az előzetes vizsgálatok folytatásaként – 7 igen és 1 nem szavazat mellett – a fegyelmi felelősség kérdésének kivizsgálásáról döntött.²² A vizsgálóbizottság tagjai Csánki Benjámint hittudományi kari, Szentpéteri Kun Béla jog- és államtudományi kari és Orsós Ferenc orvostudományi kari dékánok, valamint Láng Nándor bölcsészkar ny. r. tanár voltak. A fegyelmi eljárás következő lépéseként az 1920. június 24-én tartott rendkívüli („igazoló”) tanácsülésen Kiss Gézát állásából felfüggesztették.²³ Az eljárás utolsó mozzanatára 1920. december 3-án került sor. Ekkor a fegyelmi bíróság az 1871. évi VIII. tc. 22. § d, pontjának analóg alkalmazásával, 1920. január 15-től kezdődő hatállyal, dr. Kiss Gézát állásától megfosztotta.²⁴ Utóda – Bacso Jenő helyettesítését követően – Marton Géza lett a tanszéken. Marton 1921 októberétől működött a Római Jogi Tanszéken, igaz kis megszakítással, 17 éven keresztül. A megszakításra 1925–27 között került sor, ekkor ugyanis a kereskedelmi és váltójog professzora volt, majd 1937-ig ismét a Római Jogi Tanszéken oktatott.²⁵

Ezt követően Kiss Géza Erdélybe távozott, ahol az Erdélyi Román Kormányzótanácsnak, majd a bukaresti Igazságügyminisztérium erdélyi államtitkárságának volt szak-

²⁰ HOLLÓSI Gábor, *A debreceni Jog- és Államtudományi Kar története (1914–1949)*, Debrecen, 2007, 26.

²¹ *Uo.*

²² Tanácsülési jegyzőkönyv, 1919. december 17–19.

²³ Tanácsülési jegyzőkönyv, 1920. június 24.

²⁴ Tanácsülési jegyzőkönyv, 1920. december 3.

²⁵ *A Debreceni Egyetem története 1912–2012*, szerk. OROSZ István, ifj. BARTA János, Debrecen, 2012, 147..

tanácsosa.²⁶ 1922-től országgyűlési képviselő, majd 1927–28-ban, illetve 1931–32-ben a Liberális Párt szenátora volt. 1933 és 1940 között Kolozsváron ügyvédként tevékenykedett, majd 1940 és 1944 között Bukarestben folytatta gyakorló jogászi pályáját. 1944-ben a román Nemzetiségi Minisztériumban dolgozott államtitkárként. Pályafutása az államtitkári tisztségét követően visszakanyarodott a katedra felé: 1945–1951 között a Bolyai Tudományegyetemen,²⁷ 1951–1953 között pedig a Jogtudományi és Közgazdasági Főiskolán római jogot és polgári jogot oktatott. 1970. január 11-én halt meg Kolozsváron.

Kiss Géza eltávolítását megelőző magatartásának megítélése nem feladatunk; úgy tűnik, hogy az adott történelmi-politikai környezet soha nem bocsátott meg neki; azt azonban bátran állíthatjuk, hogy az eltávolítását megelőzően betöltött tisztségei arról tanúskodnak, hogy a tudományos közvélemény ismerte és elismert őt, az 1919-es rendkívül kényes történelmi-politikai szituációban tanúsított magatartása miatt azonban kettőtört ez a reményteljes és sokat ígérő tudományos karrier.

Művei

„Társadalomtudományi” reformok a jogtudomány és jogi oktatás terén, Magyar Társadalomtudományi Szemle, (1912/5), 388–411.

A jogalkalmazás módszeréről, Budapest, 1909.

A római jogról, Jogállam, (1910/4), 262–270; (1910/5), 343–351.

Adalékok törvényes öröklési jogunk kodifikációjához, Különlenyomat a Magánjogi Kodifikáció 1902. évi 46. számából, Budapest, 1902, 7–8.

Az ági öröklés törvényhozási szabályozásáról, Jogállam, (1902/8), 648–651; (1903/4) 246–248; (1912/1–2) 151–153.

Az örökség elidegenítése a római jogban, Budapest, 1905.

Billigkeit und Recht mit besonderer Berücksichtigung der Freirechtsbewegung, Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie, 3(1909/1910), 536–550.

Die Theorie der Rechtsquellen in der englischen und anglo-amerikanischen Literatur, Archiv für Bürgerliches Recht, 39(1913), 265–297.

Gesetzesauslegung und „ungeschriebenes” Recht, Jena, 1911.

Kritikai észrevételek a római jogi képviselőlet kifejlődéséhez, Budapest, 1906.

²⁶ 1919 utáni életrészeire elsősorban l. *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon*, 47–48.

²⁷ A magyar egyetem ideiglenes vezetése Kiss Gézát javasolta a Római Jogi Tanszék vezetésére. *Erdély magyar egyeteme 1944–1949*, a dokumentumokat válogatta, gondozta, szerkesztette LÁZOK János, VINCZE Gábor, II, Marosvásárhely, 1998, 105. L. még *A kolozsvári magyar egyetem 1945-ben: A Bolyai Egyetem szervezésének válogatott dokumentumai*, gyűjtötte és szerkesztette: BARABÁS Béla, JOÓ Rudolf, Budapest, 1990.

Sociologia és jogalkalmazás, Különlenyomat a Magyar Társadalomtudományi Szemléből, Budapest, 1909.

Soziologische Rechtsanwendung im römischen Recht, Archiv für Bürgerliches Recht, 38(1913), 214–235.

Viszonos végrendeletek, Különlenyomat a Jogállam 1905. évi 11. Füzetéből, Budapest, 1905.

Zur juristischen Konstruktion der korrespektiven Verfügungen im gemeinschaftlichen Testamenten, Archiv für Bürgerliches Recht, 25(1905), 175–185.